

دانشکده الهیات و معارف اسلامی هدی
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فقه و حقوق خانواده

ضابطه محدودیت‌های زنان در اشتغال از منظر فقه و حقوق

نگارش

نجمه سادات هاشم‌پور

استاد راهنما

دکتر سید علی علوی قزوینی

شهریور ۱۳۹۸

روزنامه‌های

تقدیم بہ:

محضر ارز شمنذپر و مادرم کہ با مہربانی در سختی ناو دشواری ہا زندگی ہموارہ پشتوانہای محکم برایم بودند.

و ہمسر مہربانم کہ در تمام طول تحصیل ہمراہ و بحکام من بودہ است!

سپاسگزاری:

با کمال تشکر و قدردانی از اساتید محترم جناب آقای دکتر علوی و آقای دکتر سلطانی و پدر بزرگوارم که با

دقت نظر و دلسوزی بنده را در این پژوهش یاری نمودند!

چکیده

در این پژوهش، ضابطه محدودیت زنان در اشتغال از منظر فقه و حقوق، مورد بررسی قرار گرفته است. دیدگاه همه‌جانبه‌ی اسلام آن است که زنان به سمت مشاغلی روی آورند که با وضعیت روحی و جسمی - شان سازوگاری داشته باشد. از اینرو، شفاف‌سازی و تبیین مقررات و هنجارهای فقهی، اخلاقی و حقوقی در این راستا لازم و ضروری است. بر طبق مبانی اسلامی چارچوب‌هایی برای اشتغال بانوان در سه بخش محدودیت‌های ناشی از محیط و نوع شغل، محدودیت‌های ناشی از حقوق همسر و فرزندان و محدودیت‌های ناشی از جنسیت ترسیم شده است. بر اساس مصالح جامعه‌ی اسلامی، محدودیت‌ها و ضوابطی برای اشتغال زنان در نظر گرفته شده است تا از آن طریق، مصالح مهم‌تر و اساسی‌تر حفظ و اهدافی که برای خانواده و جامعه‌ی اسلامی ترسیم شده، محقق و عملی گردد. در این میان، بر مصالح خانوادگی و حیثیت و کرامت زن تأکید و بر حفظ آن اصرار شده است. محدودیت‌های شغلی زنان که ریشه در فقه دارند عبارتند از: محدودیت شغلی ناشی از ازدواج، به شرح ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی، محدودیت‌های شغلی زنان برای تصدی مقام قضاوت، ولایت زن، ریاست جمهوری، وکالت زن، تصدی مقام مرجعیت فقهی، جنگ و جهاد، عضویت در مجمع تشخیص مصلحت و هم‌چنین عضویت در شورای نگهبان. از جمله موارد محدودیت‌های اشتغال زنان در حقوق بین‌المللی می‌توان به موارد زیر اشاره نمود: در مقاله‌های متعدد بین‌المللی، کارهای سخت زیان‌آور برای زنان ممنوع شده است. از جمله، برابر مقاله‌نامه ۴۵، مصوب سال ۱۹۳۹ هجری در هر سنی که باشد، نباید در کارهای زیرزمینی و معادن به کار گمارده شود. از همین رو، در مقاله‌نامه‌های شماره‌ی ۴ - ۱۹۱۹، ۱۴ - ۱۹۳۴، ۸۹ - ۱۹۴۸ و ۱۳ - ۱۹۲۱ ممنوعیت و محدودیت‌هایی در این خصوص برای زنان بیان شده است. از اینرو، این پرسش اساسی مطرح گردیده است که: ضابطه آزادی زنان در اشتغال از منظر فقه و حقوق چیست؟ در پاسخ، فرضیه اصلی پژوهش اینگونه مطرح گردیده که از منظر فقهی اشتغال بانوان با محدودیت‌های ناشی از محیط و نوع شغل، حقوق همسر و فرزندان و جنسیت و از منظر حقوقی با محدودیت و ضوابطی بدون تبعیض جنسیتی، با حفظ مصالح خانوادگی و حیثیت زن و شوهر به عنوان یک اصل پذیرفته شده است.

واژگان کلیدی: ضابطه، محدودیت، اشتغال، زنان، حقوق ایران، فقه.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم تحقیق

۱-۱. کلیات تحقیق.....	۱۷
مقدمه	۱۷
۱-۱-۱. بیان مسئله	۱۸
۱-۱-۲. سوال‌های تحقیق	۱۹
۱-۱-۲-۱. سوال اصلی.....	۱۹
۱-۱-۲-۲. سوال‌های فرعی.....	۱۹
۱-۱-۳. پیشینه تحقیق	۱۹
۱-۱-۴. فرضیه‌های تحقیق	۲۵
۱-۱-۴-۱. فرضیه اصلی	۲۵
۱-۱-۴-۲. فرضیه‌های فرعی.....	۲۵
۱-۱-۵. اهداف تحقیق	۲۵
۱-۱-۶. کاربردهای تحقیق	۲۶

- ۱-۱-۷. روش تحقیق..... ۲۶
- ۱-۱-۷-۱. روش گردآوری اطلاعات و داده‌ها ۲۶
- ۱-۱-۷-۲. ابزار گردآوری اطلاعات ۲۶
- ۱-۱-۷-۳. روش پردازش اطلاعات ۲۶
- ۱-۱-۸. ساختار تحقیق ۲۷
- ۱-۲. مفاهیم تحقیق ۲۷
- ۱-۲-۱. ضابطه ۲۷
- ۱-۲-۲. محدودیت ۲۷
- ۱-۲-۳. زن ۲۷

فصل دوم: بررسی مصادیق محدودیت‌های شغلی زنان

- ۱-۲. بررسی مصادیق محدودیت‌های شغلی زنان ۳۱
- ۱-۲-۱. محدودیت‌های فقهی ۳۲
- ۱-۲-۱-۱. رهبری ۳۲
- ۱-۲-۱-۲. ولایت زنان ۳۴
- ۱-۲-۲. وکالت زن در مجلس ۴۹
- ۱-۲-۳. پست ریاست جمهوری ۵۱
- ۱-۲-۴. مرجعیت زنان ۵۸
- ۱-۲-۵. قضاوت ۷۵

- ۶-۱-۲. خدمت در ارتش و نیروهای مسلح ۹۳
- ۷-۱-۲. مقامات عالی قضایی و نیروهای مسلح ۹۴
- ۲-۲. محدودیت‌های حقوقی ۹۴
- ۱-۲-۲. کارهای سخت و زیان‌آور ۹۴
- ۲-۲-۲. کار شبانه ۹۵
- ۳-۲-۲. کارهای خطرناک ۹۶
- ۴-۲-۲. محدودیت اشتغال زن شوهردار ۱۰۰

فصل سوم: ضابطه محدودیت اشتغال زنان

- ۱-۳. ضابطه محدودیت اشتغال زنان ۱۰۵
- ۱-۱-۳. خروج از منزل با اذن شوهر ۱۰۵
- ۲-۱-۳. مصالح خانوادگی و حیثیت زن و شوهر ۱۰۸
- ۳-۱-۳. ریاست مرد در خانواده ۱۱۰
- ۴-۱-۳. تمکین ۱۲۷
- ۵-۱-۳. تکلیف زوجین در تشدید مبانی خانواده و تربیت فرزندان ۱۳۳
- ۶-۱-۳. عدم مسئولیت زن در تامین معاش خانواده ۱۳۹
- ۷-۱-۳. شرایط عمومی حضور زن در اجتماع ۱۴۴
- ۸-۲-۳. شرایط کار زنان در بیرون از منزل از دیدگاه اسلام ۱۴۵

نتیجه گیری ۱۴۹

فهرست منابع ۱۵۵

فصل اول:

کلیات و مفاهیم تحقیق

۱-۱. کلیات تحقیق

مقدمه

اشتغال و انتخاب آزادانه شغل و شرایط اشتغال، حق هر فرد است. اما در قوانین مختلف استثناهایی در خصوص آن وجود دارد. بنابراین این حق نیز مطلق باقی نمانده است. نه تنها به موجب قانون اساسی که مهم‌ترین قانون مصوب کشور است، بلکه بر اساس معاهدات و عهدنامه‌هایی که ارزشی همسنگ قانون عادی دارند، حق اشتغال از حقوق شهروندان و تکالیف دولت محسوب می‌شود. البته حق اشتغال جلوه‌های دیگری هم مثل حق آزادی انتخاب شغل، حق برابری در دستمزد دارد. اشتغال زوجه از جمله بحث‌هایی است که با پیشرفت جوامع بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. در جامعه ایران با توجه به عرف اسلام‌ایرانی خود، اشتغال زنان یا زوجه در مواردی با محدودیت مواجه شده است. در این راستا قانون مدنی ما بر اساس اصل چهارم و در جهت مصالح خانواده و زوجه قواعد و مقرراتی را در جهت استحکام خانواده وضع نموده است. حق اشتغال زوجه، در متون فقهی و قانونی حقی است که به رسمیت شناخته شده است، اگرچه در برخی موارد محدودیت‌هایی برای برخی مشاغل وجود دارد، اما این محدودیت‌ها فرعی بوده و نافی حق اشتغال به طور کلی نمی‌باشد. از اینرو، در این پژوهش، کوشش شده تا ضابطه محدودیت زنان در اشتغال از منظر فقه و حقوق پردازد. در این راستا، پس از کلیات پژوهش، در فصل دوم، به بررسی مصادیق محدودیت‌های شغلی زنان، پرداخته و سپس در فصل سوم به ضابطه‌ی محدودیت اشتغال زنان و سرانجام به نتیجه‌گیری پژوهش‌بنده نموده است.

۱-۱-۱. بیان مسئله

موازین اسلامی در زمینه اشتغال زنان، ضمن پاسداشت نهاد خانواده و کرامت زنان اصل جواز اشتغال زنان را مورد تأکید قرار داده است. دیدگاه همه‌جانبه‌ی اسلام آن است که زنان به سمت مشاغلی روی آورند که با وضعیت روحی و جسمی‌شان سازگاری داشته باشد. از اینرو، شفاف-سازی و تبیین مقررات و هنجارهای فقهی، اخلاقی و حقوقی در این راستا لازم و ضروری است.

محدودیت‌های شغلی زنان که ریشه در فقه دارند عبارتند از:

۱. وفق ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی، زوج می‌تواند با تأیید دادگاه، زن خود را از اشتغال به هر شغلی که منافی مصالح خانوادگی و یا حیثیت خود و یا زوجه باشد منع کند.
 ۲. تصدی مقام قضاوت. نظر اکثر قریب به اتفاق فقها بر آن است که زنان نمی‌توانند شغل قضاوت اختیار نمایند. قانون اساسی نیز تعیین شرایط قاضی را به قانون عادی محول کرده است. ولایت سیاسی زن، برای تصدی مشاغلی همچون رهبری، ریاست جمهوری، وزارت، ریاست دیوان عالی کشور و... و نیز ولایت قضایی او همواره مورد بحث و تبادل نظر میان اندیشمندان اسلامی قرار داشته و دارد.
 ۳. تصدی مشاغل نظامی‌گری و فعالیت در عرصه مستقیم جنگ برای بانوان یکی دیگر از مسائلی است که ملاحظات و محدودیت‌های خاص به خود را دارد. در اسلام زنان مکلف به جنگ و جهاد ابتدایی نیستند. مستفاده از ماده‌ی ۳۲ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۷/۷/۱۳۶۶ و ماده‌ی ۲۰ قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران، مصوب ۲۱/۷/۱۳۷۰ این است که زنان به صورت محدود در مشاغل درمانی، بهداشتی و نظایر آن ممکن است استخدام شوند.
 ۴. تصدی منصب ریاست جمهوری. شرایط تصدی منصب ریاست جمهوری در اصل ۱۱۵ ق. ۱ بیان شده است: «رییس جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی که واجد شرایط زیر باشند انتخاب گردد: ایرانی الاصل، تابع ایران، مدیر و مدبر، دارای حسن سابقه و امانت و تقوی، مومن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور».
- حال با توجه به مسئولیت‌ها، اختیارات و شرایط سنگینی که در قانون اساسی برای ریاست جمهور پیش‌بینی شده، این سؤال مطرح می‌شود که آیا ریاست جمهوری ویژه مردان است و زنان

شایستگی تصدی این سمت را ندارند؟ در این مورد دیدگاه یکسانی وجود ندارد. در مورد ریاست دیوان عالی کشور و دادستان کل نیز همین شروط ذکر شده در اصل ۱۵۷ برقرار است.

۵. در آخر اینکه: در ماده ۷۵ قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ آمده است: انجام کارهای سخت و زیان آور، حمل بار بیشتر از حد مجاز و بدون استفاده از وسایل مکانیکی برای زنان ممنوع است. همچنین استفاد از کارگر زن در ساعات شب برای انجام کار، سبب ایجاد مشکلات جسمی، روحی، روانی و خانوادگی و عاطفی در آنها می شود. از این رو، ممنوعیت آن ضروری و بدیهی است. لذا در قانون کار انجام کار شب را برای کارگر زن به استثنای امور بهداشتی، درمانی، فرهنگی و نظایر آن ممنوع اعلام شده است.

در هر حال رسالت این تحقیق آن است که حتی المقدور تمام موارد مفروض و مبتلا به در مساله را به طور نسبی احصاء و در حد توان خود به تعیین ضابطه و استخراج حکم آن همت گمارد.

۱-۱-۲. سوال‌های تحقیق

سوالات اصلی و فرعی تحقیق که مبنای فصول و محتوای تحقیق است بیان می گردند سوال اصلی برگرفته از مسأله بوده و پایه تشکیل فرضیه است. سوال اصلی معمولاً یک سوال بیشتر نیست. سؤال اصلی هر تحقیقی، به تعدادی از سؤالات فرعی تبدیل می شود معمولاً پاسخ سؤالات فرعی، محتوای فصول یک تحقیق را تشکیل می دهد.

۱-۱-۲-۱. سوال اصلی

ضابطه آزادی زنان در اشتغال از منظر فقه و حقوق چیست؟

۱-۱-۲-۲. سوال‌های فرعی

۱. مصادیق محدودیت‌های اشتغال زنان از نظر فقهی کدام است؟

۲. مصادیق محدودیت‌های اشتغال زنان از نظر حقوقی کدام است؟

۱-۱-۳. پیشینه تحقیق

در بیان پیشینه به سابقه مطالعات انجام شده پرداخته شده و در دو قالب مطرح می شود:

در این بخش قدمت مسئله مورد بحث بررسی می شود که مسئله مورد نظر چه مرحله‌ای را از سر گذرانده و چه تغییر و تحولی در طول سالیان در آن اتفاق افتاده است.

انقلاب صنعتی و پدید آمدن جوامع شهری و لوازم خاص آنها موجب شد بحث «کار زنان» در صدر مباحث اجتماعی، سیاسی، اخلاقی و حقوقی قرار گیرد؛ زیرا انقلاب در صنعت و گسترش کارخانجات صنعتی، سرمایه داران و صاحبان صنایع را بر آن داشت تا به هر نحو که شده از نیروی کار ارزان زنان در جهت سود و منافع خود استفاده کنند. از این رو، تلاش کردند به نام «آزادی» و «حق کار زنان»، با شیوه‌های گوناگون، زنان را به سوی بازار کار سوق دهند. پس در واقع، نیاز سرمایه داران و صاحبان کارخانه‌های صنعتی موجب شد از شعار «آزادی» و «حق کار زنان» تبلیغ و طرف داری کنند. از سویی دیگر، پیش از انقلاب صنعتی، زن به راحتی بین وظایف مادری و اشتغال جمع می کرد و غالباً تعارضی در ایفای نقش‌های گوناگون زن بروز نمی کرد. اما در حال حاضر، غالباً این امکان وجود ندارد که بین نقش‌های گوناگون زنان در خانه و بیرون از منزل جمع گردد؛ زیرا بین وظایف مادری و کار در بیرون، در بیشتر موارد، مغایرت وجود دارد. در جوامع شهری، اشتغال زنان به کار، عموماً مترادف با جدایی کار از محل زندگی است. در جوامع صنعتی و غربی، توجه یک جانبه به اشتغال زنان، پیامدهای نامطلوب و غیر قابل جبرانی به بار آورده است. خطر فردگرایی، کم رنگ شدن پیوندهای عاطفی و خانوادگی، از هم پاشیدگی خانواده، انحرافات اخلاقی، سوء تربیت فرزندان و مانند آن از کمترین پیامدهای کار زنان به سبک و سیاق غربی آن است. اما در مقابل، حاکمیت نسبی ارزش‌های اخلاقی و حقوقی اسلام در جوامع اسلامی، از پیامدهای ناگوار کار زنان از نوع غربی آن، تا حدی جلوگیری نموده است. از این رو، شفاف سازی و تبیین مقررات و هنجارهای فقهی، اخلاقی و حقوقی در این رابطه لازم و ضروری است، و عدم توجه به ارزش‌ها و هنجارهای فقهی و حقوقی اشتغال زنان و اجرایی نشدن آنها، می تواند جوامع اسلامی را به سرنوشت غرب و راه به بن بست رسیده‌ی آن دچار سازد. بنابراین، نوشتار حاضر بر آن است تا هنجارهای فقهی - حقوقی کار زنان را مورد بررسی قرار گیرد.

محقق به این مسئله می پردازد که خصوص موضوع مورد نظر چه منابعی وجود داشته است و چه خلأیی در منابع به چشم می خورد.

در این باب، تحقیقاتی از جمله موارد زیر انجام شده است:

۱. فیاض، محمدصادق. (۱۳۹۳). در کتابی تحت عنوان "بررسی فقهی و کالت زن در دعاوی و مجلس" که مساله وکالت زن را در فقه اسلامی به طور گسترده و با استفاده از اسناد و قوانین تاریخی و مذهبی به بحث گذاشته است و نقدها و مخالفت هایی در این خصوص مطرح شده است. این کتاب به مسئله وکالت و نمایندگی مجلس زنان از نظر فقهی می پردازد و علاوه بر این که معنا و مفهوم فقه و وکالت را برای خواننده بیان کرده و شرایط وکالت را توضیح داده است. مسئله وکالت زن در اسلام و فقه اسلامی را به طور گسترده و با استفاده اسناد و قراین تاریخی و مذهبی به بحث و بررسی می گذارد و نقدها و مخالفت هایی را نیز که در این رابطه مطرح است به چالش می کشد. در بخشی از کتاب می خوانید: آیا زن می تواند از طریق اخذ آرا در انتخابات و یا به هر شکل ممکن دیگر، وکالت در مجلس را برعهده بگیرد؟ پرواضح است که این پرسش همان گونه که آیت الله مهدی شمس الدین راجع به اصل مشارکت زن مطرح کرده است، رویه دیگری هم دارد که با موضوع مردم آغاز می شود؛ زیرا هرگونه نفی و اثبات تکلیف زن در این عرصه شامل روشن کردن تکلیف دیگران نیز در قبال زن خواهد بود؛ به ویژه که وکالت ماهیت قراردادی دارد و می شود پرسش را به این شکل مطرح کرد: آیا مردم می توانند با زن وارد چنین قراردادی شده و با او این دادوستد سیاسی را داشته باشند؟ البته نتیجه در نهایت واحد خواهد بود و به همان مسأله وکالت زن باز خواهد گشت. این کتاب به مبحث فقهی اشتغال زنان پرداخته که می تواند بخشی از موشوع پژوهش را دربرگیرد.

۲. اکبرینه، پروین. (۱۳۹۰). در مقاله ای تحت عنوان "نقش قاعده لاضرر در تعارض حق اشتغال زوجه با حقوق زوج". به این مطلب پرداخته است که با تشکیل زندگی مشترک، حقوق و تکالیفی برای زوجین ایجاد می شود که در راستای تحکیم خانواده رعایت آن برای طرفین الزامی می باشد. هر چند که اصل بر آزادی اشتغال زن می باشد، ولی در صورت تعارض با حقوق زوج و یا ایجاد ضرر برای خانواده برای اشتغال زوجه محدودیت ایجاد می شود. با توجه به خصوصی بودن رابطه زوجیت، طرفین عقد می توانند به منظور رفع محدودیت های قانونی با شرط اشتغال در سند ازدواج، نسبت به ایجاد حق و یا تقلیل محدودیت قانونی ناشی از ازدواج اقدام نمایند. مطالعه مبانی

فقهی و قانونی اشتغال زوجه، نشانگر این موضوع است که به جز موارد استثنایی، محدودیتی در این زمینه وجود ندارد و نظیر سایر نظام‌های حقوقی به منظور حفظ مصالح خانوادگی و منافع طرف مقابل، زوجه از اشتغال منع شده است. در این مقاله ضمن بیان مبانی مذکور، مصادیق معارضه حق اشتغال با ریاست زوج و مصالح خانوادگی و حیثیت عرفی زوجین و تاثیر قاعده لاضرر به شکل منع از اشتغال زوجه مورد مطالعه قرار گرفته است. در این تحقیق تاکید گردیده که با توجه به خصوصی بودن رابطه زوجیت، طرفین عقد می‌توانند به منظور رفع محدودیت‌های قانونی با شرط اشتغال در سند ازدواج، نسبت به ایجاد حق و یا تقلیل محدودیت قانونی ناشی از ازدواج اقدام شده است. این مقاله تنها به قاعده‌ی فقهی از اشتغال زنان اشاره دارد که مختصری از موضوع پژوهش در راستای مباحث فقهی کمکی به انجام پژوهش می‌نماید.

۳. تاج مزینانی، علی‌اکبر؛ یاسری، زینب. (۱۳۹۲). در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی سیاست-گذاری اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران". این موضوع را مورد مطالعه قرار می‌دهد که از جمله موضوعات مهم در حوزه‌ی زنان و خانواده، وضعیت و جایگاه اشتغال زنان و تمهیدات سیاستی، قانونی و برنامه‌ای اندیشیده شده برای آن، جهت تحقق وضعیت مطلوب نظام سیاست-گذاری است. بی‌شک محتوا و چگونگی پرداختن نظام سیاست‌گذاری به این موضوع، یکی از عوامل تأثیرگذار در تعیین وضعیت و جایگاهی مطلوب برای آن به شمار می‌رود. سیاست‌گذاری اجتماعی با محور کلان سیاست‌های تشویقی-ترویجی که خود شامل دو دسته مقوله‌ی اشتغال متناسب زنان و اشتغال بدون قید زنان محور کلان سیاست‌های حمایتی شامل دو محور خردتر حمایت از زنان شاغل و حمایت از غیرشاغلین زن می‌باشد به موضوع اشتغال زنان توجه کرده است. با این حال، بسیاری از سیاست‌های کلی فاقد پشتوانه در قوانین جاری جهت عملیاتی شدن بوده و لذا در حد شعار باقی مانده است. این مقاله به محتوا و چگونگی پرداختن نظام سیاست‌گذاری به این موضوع توجه نموده است و بر سیاست‌گذاری اجتماعی با محوریت کلان سیاست‌های تشویقی-ترویجی و سیاست‌های حمایتی شامل دو محور خردتر حمایت از زنان شاغل و زنان غیر شاغل تاکید کرده است. این مقاله به بحث سیاست‌گذاری اشتغال زنان اشاره دارد که می‌تواند از جنبه‌ی

سیاسی - حقوقی کمکی به پیشبرد پژوهش بنماید هر چند که پژوهش پیش‌رو این موضوع را به عنوان مبحثی در پژوهش مدنظر قرار می‌دهد.

۴. طباطبایی، سیدمحمدصادق؛ قاسمی، وحید؛ پشمی، منیر. (۱۳۸۸). در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی مسئله‌ی تصدی زن بر مقام ریاست جمهوری در جمهوری اسلامی ایران". به این موضوع پرداخته‌اند که یکی از حقوق اساسی زنان، حضور در عرصه مشارکت‌های سیاسیاجتماعی و احراز مدیریت‌های خرد و کلان است. خوشبختانه در نظام جمهوری اسلامی ایران، زنان توانسته‌اند با اثبات توانایی‌ها و شایستگی‌های خود، به بسیاری از این مناصب دست پیدا کنند. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، زنان از نظر مشارکت و تصدی مناصب و مسئولیت‌های سیاسیاجتماعی، همسنگ مردان از حق رأی و انتخاب و نیز حق نامزدی و انتخاب شدن برخوردار شده‌اند اما آن‌گونه که از ظاهر اصل ۱۱۵ قانون اساسی برمی‌آید، در تصدی پست مهم و حساس ریاست جمهوری به عنوان عالی‌ترین رسمی کشور پس از مقام رهبری، جنسیت دخالت داده شده و از این‌رو زنان نمی‌توانند عهده‌دار آن شوند که این برداشت از اصل ۱۱۵ بیشتر بر پایه باورهای دینی و موازین فقهی است. این مقاله با اشاره به حقوق اساسی زنان در عرصه مشارکت‌های سیاسی اجتماعی و احراز مدیریت‌های خرد و کلان، برخورداری از حق رأی و انتخاب و نامزدی و انتخاب شدن موضوع را مورد بررسی قرار داده. لکن نهایتاً به استناد ظاهر اصل ۱۱۵ قانون اساسی یادآور شده که زنان نمی‌توانند این سمت را تصدی نمایند و این برداشت را ناشی از باورهای دینی و موازین فقهی دانسته است. این مقاله می‌تواند از منظر حقوقی و فقهی در خصوص بخشهای مدیریتی از اشتغال زنان به انجام پژوهش کمک نماید.

۵. موسوی، ابوالحسن. (۱۳۹۰). در پایان‌نامه‌ای تحت عنوان "زن و مناصب حکومتی از منظر فقه امامیه". به این موضوع پرداخته است یکی از مسائل مهم و چالش برانگیز در حوزه مطالعات اسلامی که از گذشته و به ویژه در سالهای اخیر محل بحث و تضارب آراء بوده است، مسئله صلاحیت یا عدم صلاحیت زن برای تصدی مناصب حکومتی همچون رهبری، ریاست جمهوری، وزارت، قضاوت و... است. این که آیا تصدی چنین مناصبی برای زنان جایز است یا خیر؟ پرسشی است که در این تحقیق سعی شده، تا بدان پاسخ داده شود در پاسخ این پرسش باید گفت که

مشهور فقها تصدی این مناصب را از شئون ولایت عامه دانسته، و با استناد به کتاب، سنت، اجماع و دیگر ادله ذکوریت را شرط تصدی این مناصب دانسته اند. در مقابل عده ی دیگری از فقها، ادله مشهور را در اثبات مدعا ناتمام دانسته، در نتیجه تصدی این مناصب را برای زنان جایز دانسته اند. در این تحقیق با بررسی دلایل هر دو گروه نتیجه گرفته شد؛ که مبانی و مستندات رای مشهور متقن تر بوده، در نتیجه برای زنان جایز نیست که متصدی این مناصب شوند. در این پایان نامه مساله صلاحیت یا عدم صلاحیت زن برای مناصب رهبری، قضاوت و وزارت را مورد بررسی قرار داده است. این پایان نامه در بخش فقهی موضوع پیش رو در انجام پژوهش مؤثر است.

۶. رضازاده، محمد. (۱۳۹۵). در پایان نامه ای تحت عنوان "قواعد حاکم بر مساله اشتغال زنان در نظام حقوقی ایران با توجه به کنوانسیون رفع هر گونه تبعیض علیه زنان". به این موضوع پرداخته است که امروزه اشتغال زنان از جمله مباحثی است که مورد توجه متخصصان امر قرار گرفته است زیرا در دستیابی یک جامعه به اهداف توسعه، استفاده از نیروی کار نیمی از افراد جمعیت آن حائز اهمیت فراوان است. هدف از این پژوهش ضمن بررسی بیشتر مساله اشتغال زنان در قوانین داخلی سعی گردیده موانع و تنگنا های اشتغال زنان و ابهاماتی که موجب نابرابری و تبعیض این قشر که نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می دهند شناسایی گردد. از روش فیش برداری و کتابخانه ای استفاده گردیده است. با مطالعه و بررسی که در منابع مختلف به عمل آمد آنچه به عنوان یافته های علمی می توان از آن نام برد شناسایی روشهای احصای حقوق بنیادین زنان از دیدگاه های مختلف بود که بعضی حضور زنان را در تمام زمینه ها عام و بعضی دیگر حضور زنان را فقط در مشاغل خاص محدود می کنند. علاوه بر آن دیدگاههای سازمان های بین المللی مورد مطالعه قرار گرفت و موارد اشتراک و افتراق همچنین تعارضات آنها حاصل گردید. از مهم ترین اسنادی که به طور مفصل به زوایای مختلف اشتغال زنان پرداخته و خواستار رفع نابرابری ها و محدودیت های موجود در این زمینه شده کنوانسیون رفع هر گونه تبعیض علیه زنان است. بنابراین، در جهت شناخت موانع و تنگناهای موجود در قوانین ایران در خصوص احقاق حقوق شغلی زنان در مقایسه با کنوانسیون مذکور، ابتدا وضعیت کلی اشتغال زنان، دیدگاه اسلام و سایر قوانین داخلی مورد بحث قرار گرفته است سپس، اصول حاکم بر اشتغال زنان که به اصول کلی و اصول حمایتی تقسیم می شوند در

کنوانسیون و قوانین موضوعه ایران مورد بررسی قرار گرفته و بعد از آن به بررسی اشتغال زنان در مناصب مهم دولتی و سیاسی در کنوانسیون و قوانین موضوعه ایران پرداخته شده است. نتیجه گیری: در پایان ضمن نتیجه گیری، پیشنهاداتی در جهت رفع محدودیت‌های حقوقی و غیرحقوقی اشتغال زنان ایرانی همچنین جهات تضاد قوانین جمهوری اسلامی با کنوانسیون ارائه گردیده و راهکارها و پیشنهاداتی مطرح گردیده است. این پایان نامه به این موضوع پرداخته است که امروزه اشتغال زنان از جمله مباحثی است که مورد توجه متخصصان امر قرار گرفته است زیرا در دستیابی یک جامعه به اهداف توسعه، استفاده از نیروی کار نیمی از افراد جمعیت آن حائز اهمیت فراوان است. این موضوع در بخش حقوقی پژوهش می‌تواند به عنوان مبحثی مدنظر قرار می‌گیرد.

۱-۱-۴. فرضیه‌های تحقیق

۱-۱-۴-۱. فرضیه اصلی

از منظر فقهی اشتغال بانوان با محدودیت‌های ناشی از محیط و نوع شغل، حقوق همسر و فرزندان و جنسیت و از منظر حقوقی با محدودیت و ضوابطی بدون تبعیض جنسیتی، با حفظ مصالح خانوادگی و حیثیت زن و شوهر به عنوان یک اصل پذیرفته شده است.

۱-۱-۴-۲. فرضیه‌های فرعی

۱. تصدی مقام قضاوت، ولایت و وکالت، مرجعیت فقهی و مشاغل نظامی‌گری، ریاست جمهوری، ریاست دیوان عالی کشور و دادستان کل، عضویت در مجمع تشخیص مصلحت و شورای نگهبان، شورای عالی امنیت ملی و مجلس خبرگان و مدیریت صدا و سیما، از جمله مصادیق محدودیت‌های اشتغال زنان از نظر فقهی می‌باشند.

۲. خروج از منزل با اذن شوهر، جلوگیری از حرفه یا صنعت منافعی مصالح خانوادگی یا حیثیات زن توسط شوهر، انجام کارهای سخت و زیان آور، حمل بار بیشتر از حد مجاز و بدون استفاده از وسایل مکانیکی برای زنان از جمله مصادیق محدودیت‌های اشتغال زنان از نظر حقوقی است.

۱-۱-۵. اهداف تحقیق

بدست آوردن مصادیق و ضابطه ممنوعیت اشتغال زنان (محدوده آزادی زنان در اشتغال).

۱-۱-۶. کاربردهای تحقیق

نتایج بحث در چه مواردی خود را نشان می دهد مثلا: کاربرد در سایر مسائل علم کاربرد در علوم دیگر ، کاربرد در علوم ناظر به عمل و نیز نحوه و قالب عرضه در بازار علم (مقاله، کتاب، کنفرانس و...) اشاره شود. این پژوهش می تواند ملاکی برای قانون گذار جهت تصویب قوانین در حیطه اشتغال زنان قرار گیرد.

- این پژوهش، می تواند در قوه قضائیه و دادگاهها و به ویژه دادگاه خانواده مورد استفاده قرار گیرد.

- این پژوهش می تواند در کنفرانس های مربوط به اشتغال زنان به کار رود.

- این پژوهش را می توان به عنوان منبعی برای مقاله ها، کتب در راستای حقوق زنان به کار برد.

- این پژوهش می تواند در دانشگاهها و محافل علمی به کار برد.

۱-۱-۷. روش تحقیق

بسته به اینکه مسائل، چه چیزی را دنبال می کنند ، روش ها متفاوت می شوند.

روش پژوهش به دو بعد ۱- تتبع و گردآوری اطلاعات ۲- تدبر و پردازش اطلاعات تقسیم می شود.

۱-۱-۷-۱. روش گردآوری اطلاعات و داده ها

کتابخانه ای

۱-۱-۷-۲. ابزار گردآوری اطلاعات

فیش برداری

۱-۱-۷-۳. روش پردازش اطلاعات

تحقیق توصیفی